

[REDACTED]

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Inlichtingen



Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

D1490005629

27 oktober 1998

Onderwerp
Voormalig Joegoslavië (40/98)

1. Bij deze doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst



H.J. Vandeweijer
Commodore

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer
(070) 31 86634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. *D18g000562g* d.d. 27 okt 1998

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMID

HACIV t.a.v. BCI

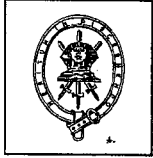
HAO

HAI

HBMA

MID-cel

Archief



MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

40/98

(Afgesloten 281200 OKT 1998)

Conclusie/vooruitzicht

De vorming van een Bosnisch-Servische regering van nationale eenheid vindt onder diverse stromingen steun, maar zal waarschijnlijk worden tegengehouden door de internationale gemeenschap.

De Amerikaanse ambassadeur heeft felle kritiek geuit op de binnen- en buitenlandse politiek van Kroatië. Er is evenwel geen reden om aan te nemen dat dit de opstelling van Kroatië ingrijpend zal veranderen.

De Kosovo-Albanese politieke leiding roept op tot matiging van de achterban, voornamelijk uit vrees de internationale sympathie te verspelen.

Bosnië-Herzegovina

Klein zegt dat Bosnië-Herzegovina nog in oorlog is

Plaatsvervangend HV Klein heeft verklaard dat Bosnië-Herzegovina nog steeds in oorlog is. De oorlog zou nu echter gevoerd worden met "bureaucratische middelen", zoals het vertragen van bestuursprocessen en het compliceren van de implementatie. Zij die lippendienst aan het vredesproces bewijzen, doen dat omdat zij ertoe gedwongen worden, maar volgens Klein gelooft de meerderheid niet in "Bosnië als staat". Klein wil wel eens opvallen door zijn ondiplomatieke taalgebruik, maar zeker in dit geval lijkt hij de spijker op zijn kop te slaan. De meerderheid van de Bosnische bevolking blijkt telkens weer afwijzend te staan tegenover interetnische samenwerking. Dat geldt voor de politici, die slechts tegen wil en dank overleggen en niet uit zijn op een compromis, zelfs als door geven en nemen een voor beide partijen voordelig resultaat te behalen is. Dat geldt ook voor de bevolking, die langs etnisch-nationalistische lijnen stemt en nauwelijks mogelijkheden ziet voor wederzijds voordelige zaken als terugkeer van vluchtelingen en economische wederopbouw. Wat Klein, mogelijk onbevoeld, aangeeft is dat voortdurende, zelfs toenemende, internationale aandacht en druk nodig zijn om het vredesproces op koers te houden. Daarmee is in feite gezegd dat het vredesproces stilligt. Of Klein en zijn superieur Westendorp een dergelijke conclusie openlijk delen, en welke remedie zij in petto hebben, is onzeker, maar het valt in toenemende mate te betwijfelen of het verder opvoeren van de druk en het tegen beter weten in vasthouden aan de schamele lichtpuntjes in het vredesproces afdoende zal blijken te zijn om het vredesproces op de rails, en Bosnië-Herzegovina als staat bijeen te houden.

Radisic stelt "Dayton" afhankelijk van "Brcko"

Het nieuwe Servische lid (en tevens voorzitter) van het Bosnische presidium Radisic (SPRS) heeft verklaard dat de status van de noord-Bosnische stad Brcko het lot van "Dayton" zal bepalen. Hij stelde dat "Dayton" ondubbelzinnig bepaalt dat Brcko in de Bosnisch-Servische republiek (RS) ligt, en dat "Dayton" bedreigd wordt als daaraan wordt getornd. Hoewel Radisic als gematigd geldt, wijkt zijn standpunt ten aanzien van Brcko niet af van dat van andere Bosnisch-Servische autoriteiten. Niet alleen houdt Radisic vast aan de Servische aanspraken op Brcko, maar ook benadrukt hij dat, als die aanspraken niet worden gehonoreerd, de Servische medewerking aan het vredesproces in het algemeen onder zware druk zal komen te staan. Zijn houding zal niet op prijs worden gesteld door de internationale gemeenschap en ook niet door de Moslims, die eveneens aanspraken op Brcko hebben. De opstelling van Radisic is in zoverre gerechtvaardigd dat in "Dayton" ten aanzien van Brcko slechts bepaald wordt dat "het verloop van de IEBL in de regio-Brcko" onderwerp van (reeds herhaaldelijk uitgestelde) arbitrage zal zijn. Daarin kan gelezen worden dat de "Servische" status van Brcko zelf niet ter discussie staat. De belangrijkste reden dat de RS aanspraak maakt op Brcko, is het feit dat als de stad aan de Moslim/Kroatische Federatie (MKF) wordt toegewezen, de RS territoriaal in tweeën wordt gesplitst. Daar brengen de Moslims tegen in dat Brcko vóór de oorlog een Moslim-meerderheid had, zodat toewijzing van de stad aan de RS feitelijk een beloning voor "etnische

[REDACTED]

zuiveringen" zou inhouden. Bovendien willen de Moslims graag de beschikking krijgen over de havenfaciliteiten van Brcko, dat is gelegen aan de grensrivier Sava. Een voor alle partijen aanvaardbare oplossing voor de kwestie-Brcko is uitgesloten, reden waarom de kwestie de komende weken en maanden (de beslissing is uitgesteld tot eind 1998/begin 1999) ongetwijfeld de tongen in beweging zal houden.

Burgemeester Brcko stapt uit partij

De burgemeester van Brcko, Reljic (SDS) heeft te kennen gegeven zijn lidmaatschap van de voormalige regeringspartij SDS op te geven. Ook zijn plaatsvervanger Bodiroga, die lid was van de extreem-nationalistische partner van de SDS, de SRS, heeft zijn partijlidmaatschap opgezegd. Reljic heeft verklaard dat Brcko de gehele RS betreft, en niet uitsluitend één partij. Nu het moment waarop een nieuwe uitspraak in de arbitrage-zaak rond Brcko moet worden gedaan, dichterbij komt, heeft de SDS kennelijk druk uitgeoefend op Reljic om zich minder coöperatief op te stellen, of in ieder geval de kwestie-Brcko voor eigen electorale doelen aan te wenden. Vermoedelijk is het de SDS-leiding een doorn in het oog dat Reljic en Bodiroga regelmatig overleg voeren met de internationale bestuurder over Brcko (Farrand) en hebben ingestemd met de terugkeer van niet-Serviërs naar Brcko en hun deelname aan het bestuur van de stad. De internationale gemeenschap, met name Farrand, zal de stap van Reljic hebben aangemoedigd en een eventueel voorzetting van diens burgemeesterschap blijven steunen. Overigens is er geen reden om aan te nemen dat Reljic nu bereid is tot meer ingrijpende concessies of zelfs de toewijzing van Brcko aan de MKF wil overwegen.

Bosnisch-Servische republiek (RS)

Regeringsvorming blijft tongen in beweging houden

De nieuwgekozen vice-president van de RS, Sarovic (SDS), die overigens ook burgemeester van (het Servische deel van) Sarajevo is, heeft zich uitgesproken vóór de vorming van een regering van nationale eenheid, met deelname van zijn eigen partij, haar extreem-nationalistische partner SRS (tevens partij van RS-president Poplasen) en de partijen van Poplasen's voorgangster Plavsic (SNS), demissionair premier Dodik (SNSD) en Radisic (SPRS). Een dergelijke regering zou zich volgens Sarovic kunnen inzetten voor de belangen van de gehele RS-bevolking, zowel in Banja Luka als Sarajevo. Sarovic onderstreepte dat de programma's van de genoemde partijen nauwelijks uiteenlopen. Bovendien stelde hij dat tegenstanders van de RS zouden kunnen inspelen op de "kunstmatige verschillen" tussen de leden van de vroegere regering (verenigd in het samenwerkingsverband "SLOGA") enerzijds en de SRS/SDS combinatie anderzijds. Impliciet stelde Sarovic dat in zijn visie de macht te zeer is geconcentreerd in Banja Luka; om die reden gaf hij aan dat hijzelf en Poplasen het merendeel van de tijd aanwezig zullen zijn in [Servisch] Sarajevo.

Inmiddels heeft ook de plaatsvervangend voorzitter van de SNS, Mihajlovic, verklaard dat de "SLOGA"-coalitie er voorstander van is dat "alle Servische partijen die in het parlement vertegenwoordigd zijn" van de nieuwe regering deel zullen uitmaken. In concreto stelde Mihajlovic dat onderhandelingen met de SDS en SRS reeds gevoerd worden. Hij sprak de hoop uit dat vóór de eerste formele bijeenkomst [aangekondigd voor 29 oktober] reeds overeenstemming kan worden bereikt over een parlementsvoorzitter en de persoon van een premier. Bovendien stelde hij dat het te vroeg is voor een multi-etnische regering in de RS, omdat dat "geen juiste weergave van de situatie in de RS" zou zijn.

De uitspraken van Sarovic zijn een reactie op diplomatieke druk van de internationale gemeenschap om te bewerkstelligen dat de genoemde partijen niet een "grote coalitie" sluiten, die kan rekenen op brede parlementaire steun, maar zich neerleggen bij voortzetting van de huidige coalitie (SNS/SNSD/SPRS), die een nipte parlementaire meerderheid heeft en slechts kan bestaan bij de gratie van gedoogsteun van de Moslims in het Bosnisch-Servische parlement. Overigens kan uit de woorden van Sarovic toch ook grote kritiek op de huidige regering worden opgemaakt. Niet alleen verwijt Sarovic de huidige regering dat zij afhankelijk is van Moslim-steun, maar feitelijk toch ook dat zij de belangen van "Sarajevo" veronachtzaamt ten gunste van "Banja Luka". Het is ook niet moeilijk om in Sarovic's woorden kritiek te lezen aan het adres van de internationale gemeenschap, die zich openlijk in het politieke proces in de RS mengt, kennelijk met als enig doel te verhinderen dat de SDS en haar partner SRS (opnieuw) aan het bewind komen. Uit Sarovic's opstelling blijkt dat de internationale gemeenschap het risico loopt beide partijen volledig van het vredesproces te vervreemden. Het grootste gevaar daarvan is het feit dat de genoemde partijen min of meer in de rol van lijdzaam slachtoffer worden gedwongen, een rol die in de Balkan-politiek (en zeker in de RS, waarvan de bevolking niet behoeft te worden overtuigd van de partijdigheid van de internationale gemeenschap) vaak electorale winst oplevert.

[REDACTED]

De uitspraak van Mihajlovic is opmerkelijk, omdat het ernaar uitzag dat SLOGA zich onder druk van de internationale gemeenschap neerlegde bij voortzetting van de regering met gedoogsteun van de SDA. De uitspraak van Mihajlovic vormt een erkenning dat het zeer moeilijk is om de SDS te passeren, omdat zij de grootste partij in het parlement vormt (en derhalve in beginsel de parlamentsvoorzitter mag leveren) en omdat zij samenwerkt met Poplasen, die mordicus tegen voortzetting van de vroegere regering is gekant. Het is denkbaar dat de onderhandelingen waarop Mihajlovic zinspeelt uitsluitend betrekking hebben op de persoon van de premier en de parlamentsvoorzitter, maar in de praktijk zullen dergelijke hints ook nieuw voedsel geven aan geruchten dat de coherentie in de SLOGA-coalitie ook onder druk staat.

Eed van parlamentsleden blijft heikel punt

De fractievoorzitter van de SDA in het Bosnisch-Servische parlement, Bico, heeft verklaard dat er nog geen oplossing is gevonden voor het veranderen van de eed die de parlamentsleden moeten afleggen. Het is de SDA-leden, in de praktijk allen Moslims, een doorn in het oog dat in de eed van de Bosnisch-Servische parlamentsleden een verwijzing is opgenomen naar het Servisch-Orthodoxe geloof. Deze kwestie speelde ook in het vorige parlement en had tot gevolg dat de Moslim-leden de eed niet hebben afgelegd. Dat gaf aanleiding tot discussies over de vraag of hun activiteiten in het parlement wel legaal waren. Dat zal vermoedelijk nu weer gebeuren, zeker als SDS/SRS het onderspit zullen delven. Overigens blijkt uit de woorden van Bico allerm minst dat zijn beoogde (informele) coalitie-genoten positiever staan tegenover het veranderen van de eed voor parlamentsleden dan de SDS/SRS en de vorige regering. Daaruit kan worden opgemaakt dat de steun van de SDA aan de nieuwe regering puur uit opportunistische motieven zal worden geleverd en allerm minst wortelt in warme sympathie voor de "partners".

Dodik herstructureert politie, Stankovic dient ontslag in

Dodik heeft plannen bekend gemaakt om binnen één maand het Bosnisch-Servische ministerie van Binnenlandse Zaken te stroomlijnen. Het aantal politiedistricten zal worden gehalveerd tot 3 en het aantal personeelsleden zal worden ingekrompen met ruim 8000 (huidige sterkte: ruim 22000 man). Inmiddels is bekend gemaakt dat de minister van Binnenlandse Zaken, Stankovic, zijn ontslag heeft ingediend bij Dodik. Deze heeft aangekondigd het ontslag te aanvaarden tijdens de eerste zitting van het nieuwe parlement. Stankovic lag reeds geruime tijd onder vuur, omdat hij niet in staat of bereid was tot een ingrijpende herstructurering van zijn ministerie. Dat gold niet alleen als inefficiënt en onbetrouwbaar, maar ook als verregaand corrupt. Om die reden was reeds herhaaldelijk de verwijdering van Stankovic aangekondigd. Of daarmee de door Dodik genoemde termijn van één maand voldoende is om een meer efficiënt en betrouwbaar politiekorps te creëren, moet ernstig worden betwijfeld.

Interessant is overigens de rechtsgrond van het optreden van Dodik. Zeker aangezien hij en de gehele regering demissionair zijn, moet worden betwijfeld of Dodik het recht heeft om de genoemde stappen formeel te initiëren. In dat verband is opmerkelijk dat Dodik wél het ontslag van Stankovic in het parlement ter sprake wil brengen, maar daarover niet rept in verband met de (op papier veel meer ingrijpende) reorganisatieplannen. Dat is illustratief voor de regeerstijl die Dodik de afgelopen maanden heeft gehanteerd: sinds zijn regering de voorzitter van het parlement (Kalinic, SDS) had verwijderd, heeft zij feitelijk bij decreet geregeerd. Als het inderdaad (voor het eerst sinds maanden) weer tot een formele parlamentszitting komt, belooft dat een stormachtige zitting te worden. De handelswijze van Dodik zal bediscussieerd worden en voor een groot gedeelte mee gewogen worden bij de consultaties omtrent de vorming van een nieuwe regering. Overigens is er geen reden om aan te nemen dat de SDS/SRS combinatie, die geen deel uitmaken van de regering, bereid zal zijn om Stankovic de hand boven het hoofd te houden.

SFOR moet goedkeuring geven aan generaalsbenoeming

In de Franse pers is gemeld dat SFOR in de toekomst expliciet goedkeuring moet geven aan de benoeming of het ontslag van Bosnische topmilitairen. Een woordvoerder van HV Westendorp bevestigde dat er "redenen zijn om aan te nemen dat er plannen bestaan om van de strijdkrachten een politiek apparaat te maken". De betreffende woordvoerder stelde bovendien dat de maatregel verband houdt met het resultaat van de verkiezingen van september jl. Uit laatstgenoemde opmerking kan worden opgemaakt dat de HV meent over aanwijzingen te beschikken dat Bosnisch-Servische politici hun controle over het Bosnisch-Servische leger (VRS) willen vergroten. Gezien de opstelling van de HV tot nu toe kan dat op weinig andere personen betrekking hebben dan de nieuwe president Poplasen. Daarbij moet echter worden onderstreept dat het ook in het verleden, en niet alleen in de Bosnisch-Servische entiteit, gebruikelijk was om de bezetting van de militaire top voor politieke doeleinden te manipuleren. De controle over de VRS was juist vorig jaar de

[REDACTED]

belangrijkste inzet in het conflict tussen de "gematigde" politici als Dodik en Plavsic enerzijds en de meer "radicale" leden van de voorafgaande regering (SDS). Met de genoemde maatregel wordt Poplasen eens te meer in het verdomhoekje geplaatst zonder dat zijn gedrag daartoe aanleiding vormt, hetgeen zijn (vermoedelijk toch al geringe) bereidheid om met de internationale gemeenschap samen te werken nog verder zal reduceren. Verder doet de vraag zich voor of SFOR en de HV in hun streven om tegen beter weten in te blijven volhouden dat het vredesproces nog voortgang ondervindt, werkelijk tot dergelijke stappen over moeten gaan, en of het in dat geval niet beter zou zijn iedere pretentie van democratie op te geven en het bestuur over Bosnië-Herzegovina openlijk en volledig in eigen hand te nemen.

Kroatië

Felle Amerikaanse kritiek op Kroatië

De Amerikaanse ambassadeur in Kroatië, Montgomery, heeft felle kritiek geuit op de binnen- en buitenlandse politiek van het land. Volgens Montgomery is het noodzakelijk dat de democratisering in Kroatië versneld wordt, evenals de economische herstructurering en privatisering, met name in de "gebieden die door de oorlog zijn aangetast". Volgens Montgomery worden staatsbedrijven in te veel gevallen overgedragen aan personen die niet alleen nauwe banden hebben met de regering, maar bovendien veel meer geïnteresseerd zijn in snelle persoonlijke winsten boven investeringen. Buitenlandse investeringen worden ontmoedigd. Er is geen inzicht in het werkelijke aandeel van de Kroatische defensie-begroting in het totale staatsbudget. Montgomery noemde de betrekkingen tussen Kroatië en Bosnië-Herzegovina "ondoorzichtig", hetgeen bedreigend was voor het voortbestaan van de MKF en de toekomst van het verdrag van Dayton. In de praktijk zou de Bosnische Kroaten worden voorgehouden dat het "Groot Kroatië" nog steeds een optie is. Het feit dat de Bosnische Kroaten voor het Kroatische parlement kiesgerechtigd zijn, werd een vreemde constructie genoemd. Ook de banden van de Kroatische strijdkrachten (HV) met de Bosnisch-Kroatische eenheden (HVO) zouden ondoorzichtig en complicerend zijn. Letterlijk zei Montgomery dat "Kroatië onderdeel van het probleem, en niet van de oplossing" in Bosnië-Herzegovina is.

Inmiddels heeft de Kroatische premier Matesa de uitspraken van Montgomery "ongepast" genoemd, zeker uit de mond van een buitenlander. Matesa ontkende dat de economische herstructurering stagneert, al gaf hij toe dat er "bepaalde problemen in bepaalde regio's" bestaan. Matesa heeft gesteld dat het begrip van de betrekkingen tussen zijn land en Bosnië-Herzegovina moet zijn gebaseerd op de verdragen van "Dayton" en Washington. Hij erkende dat de Kroatische steun aan de Bosnische Kroaten "doorzichtig" moet zijn; om die reden kondigde hij aan dat de financiële steun in de Kroatische Defensiebegroting voor 1999 zal worden opgenomen. Tegelijkertijd benadrukte Matesa dat Kroatië "morele verantwoordelijkheid" en "strategisch belang" heeft bij deze betrekkingen. Verder onderstreepte hij dat "alle donoren aan alle partijen" in Bosnië-Herzegovina op gelijke wijze moeten worden behandeld.

Montgomery gebruikte niet mis te verstane bewoordingen, maar zijn kritiek lijkt in hoge mate juist. Zowel in politiek als in economisch opzicht is de macht geconcentreerd in een kleine groep mensen in de entourage van president Tudjman en de top van zijn partij HDZ. Vele beslissingen worden genomen of in ieder geval voorbereid in "achterkamertjes", en lijken in vele gevallen eerder het persoonlijke belang van Tudjman en zijn clientèle te betreffen dan het welzijn van het land en zijn bevolking. Dat vormt een bedreiging van de stabiliteit in de gehele regio, niet alleen met betrekking tot het vredesproces in Bosnië-Herzegovina, maar ook gezien de groeiende sociaal-economische crisis waarin Kroatië zich bevindt.

Overigens waren er juist de afgelopen weken indicaties dat het bouwwerk van Tudjman scheuren begint te vertonen. De HDZ is ten prooi aan een machtsstrijd waarin momenteel de meer nationalistische stroming de overhand heeft, maar die alleen maar kan leiden tot een scheuring in de partij. Enkele topfunctionarissen in de HDZ, en zelfs Tudjman persoonlijk, worden steeds openlijker bekritiseerd vanwege de verstrengeling van persoonlijke en staatsbelangen. Zelfs de HV worden bekritiseerd, omdat zij zich zouden mengen in de interne politiek en onder controle staan van één partij (de HDZ). Al deze problemen lijken erop te wijzen dat Kroatië zeker in politiek opzicht een onzekere, maar stormachtige periode tegemoet gaat. De vraag is gerechtvaardigd of de kritiek van Montgomery een stimulerende, of juist een matigende rol zal spelen.

Het antwoord van Matesa bevat enkele opmerkelijke elementen. Zo valt op dat hij de verwijten van Montgomery op het oog weerlegt, maar in de praktijk bevestigt door de nadruk te leggen op de Kroatische strategische belangen in Bosnië-Herzegovina, en niet in te gaan op de stelling dat "Kroatië meer onderdeel

[REDACTED]

van het probleem dan van de oplossing is", stelt hij feitelijk dat op de Kroatische handelswijze in beginsel niets is aan te merken. Het tweede opmerkelijke element is dat Matesa vast blijft houden aan het akkoord van Washington, dat dateert van vòòr "Dayton" en waarin was voorzien in een confederatie tussen Kroatië en de MKF. In "Dayton" zelf, dat zoals bekend onder grote tijdsdruk tot stand is gekomen, is hiervan geen sprake meer, zodat het streven naar een confederatie min of meer in een vacuüm is gekomen. Kroatië heeft echter herhaaldelijk onderstreept dat het de vorming van zo'n confederatie toch nog van doorslaggevend belang acht. De Bosnische Moslims daarentegen zien dat als een Kroatische poging tot beïnvloeding van de MKF door min of meer openlijke steun aan de Bosnische Kroaten, en sommigen zelfs als een stap in de richting van een Groot-Kroatische staat, waarin het gebied van de Bosnische Moslims dan mogelijk een soortgelijke positie zou verkrijgen als Kosovo in Joegoslavië. Gezien de opstelling van Matesa moet er rekening mee worden gehouden, alle optimistische uitspraken ten spijt, dat de betrekkingen tussen Bosnië-Herzegovina en Kroatië vooralsnog moeizaam en gespannen zullen blijven.

Bijeenkomst Kroatië en MKF uitgesteld

Onlangs is gemeld dat een ontmoeting van Kroatische politici met hun tegenhangers in de MKF vooralsnog is uitgesteld. MKF-president Ganic (Moslim) zei dat er geen overeenstemming is bereikt over de samenstelling van zijn eigen delegatie; zo is het opmerkelijk dat de Bosnische Kroaten hadden voorgesteld dat de Bosnische vice-premier Tomic (Kroaat) was voorgesteld als lid van de MKF-delegatie. Het feit dat Ganic als delegatieleider geen invloed heeft over de samenstelling van zijn eigen delegatie spreekt boekdelen over de verhouding tussen de (Bosnische) Kroaten en Moslims, maar het vermoeden is gerechtvaardigd dat de problemen betrekking hebben op méér dan alleen personele tegenstellingen. Zo zal het de Bosnische Moslims een doorn in het oog zijn dat de Kroatische regering zichzelf openlijk het recht geeft steun te verlenen aan de Bosnische Kroaten, waarmee zij zich mengt in de interne aangelegenheden van het buurland. Bovendien zijn er steeds sterkere aanwijzingen dat de Kroatische regering ontevreden is over het onlangs (voor de zoveelste maal) gesigeneerde akkoord over Bosnisch gebruik van de Kroatische havenstad Ploce en Kroatische doortocht over Bosnisch grondgebied bij Neum. Kroatië wil dit akkoord, dat méér in Bosnisch dan in Kroatisch voordeel is, gebruiken als breekijzer om verdere overeenstemming af te dwingen bij de vorming van een verdrag over "speciale parallelle betrekkingen" tussen Kroatië en de MKF, lees: de in de akkoorden van Washington voorziene vorming van een confederatie tussen beide entiteiten. Het onlangs door de OHR geformuleerde tekst op dit gebied, ging Zagreb niet ver genoeg. Bovendien zijn er redenen om aan te nemen dat Kroatië slechts onder grote internationale druk heeft ingestemd met Bosnisch gebruik van Ploce, omdat dit ten koste kan gaan van Kroatische (particuliere en officiële) economische belangen in de regio. Daarom zal dat akkoord, ook als het wordt afgesloten, in de praktijk moeizaam blijken te werken.

Joegoslavië

Seselj eist initiatief voor alliantie met Rusland en Belarus

De partij van de Servische vice-premier Seselj, de SRS, heeft de Joegoslavische autoriteiten opgeroepen een initiatief te lanceren voor een alliantie met Rusland en Belarus. Het betreft de twee landen die in de Kosovo-crisis het meest openlijk partij hebben gekozen vòòr Servië en tegen de Kosovo-Albanezen. Seselj en andere rabiata-nationalisten in de Slavische wereld hebben dat willen interpreteren als een uiting van Slavisch-Orthodoxe solidariteit. Het is altijd moeilijk om bij Seselj (en vele andere Balkan-leiders met hem) te onderscheiden waar de retoriek ophoudt en de substantie begint. Als echter blijkt dat het hier méér betreft dan alleen het van hem bekende verbale geweld, dan neemt hij met een dergelijke oproep een groot risico. Natuurlijk zijn zijn coalitiegenoten van de Servische Socialistische Partij (SPS) van president Milosevic uiterst dankbaar voor met name de Russische steun in de Kosovo-crisis. Anderzijds is het voor Milosevic, pragmaticus als hij is, onaanvaardbaar om zich openlijk en formeel te liëren aan één van de spelers in de internationale arena. Mocht de SRS daar werkelijk op aandringen, dan zal de SPS er de voorkeur aan geven de banden met de SRS door te snijden, zeker omdat een andere potentiële coalitiegenoot, de SPO, zich al aan de zijlijn warm loopt.

Kosovo

Demaci zou pogen UCK tot onderhandelingen te bewegen

Er zijn aanwijzingen dat de politiek woordvoerder van het "Kosovo Bevrijdingsleger" (UCK), Demaci, pogingen doet om het UCK te laten deelnemen aan onderhandelingen met de Servische autoriteiten over de toekomstige status van de provincie. Bovendien zou Demaci bereid zijn toe te treden tot een nieuwe regering van Kosovo, die dan ook door (de politieke tak van) het UCK zou worden gedragen. Sommige, meer gematigde,

[REDACTED]

UCK-leden zouden niet volledig afwijzend staan tegenover de voorstellen van Demaci, maar zij zouden vrezen dat het UCK door deze kwestie splijt. Betwijfeld moet worden of deze melding volledig juist is. De jarenlange rivaliteit tussen Demaci en de "schaduwpresident" van Kosovo, Rugova, maken het onwaarschijnlijk dat Demaci nu plotseling zou willen toetreden tot een regering van nationale eenheid, tenzij Demaci er een mogelijkheid in ziet om Rugova ten val te brengen. Verder heeft het UCK in het verleden zo vaak ieder alternatief voor onafhankelijkheid afgewezen, dat het aanknopen van onderhandelingen de geloofwaardigheid van dit "leger" zou ondergraven. Bovendien zouden dergelijke onderhandelingen en de vorming van een alomvattende Kosovo-"regering" een einde maken aan de schimmige situatie waarin het UCK politiek ongrijpbaar is. Vermoedelijk betreft het hier "wishful thinking" van sommige politieke kringen, zowel in Joegoslavië als de internationale gemeenschap.

Rugova roept op tot matiging

Rugova heeft alle Albanezen ("vooral zij die gewapend zijn") opgeroepen tot matiging in het licht van de internationale pogingen tot vrede in Kosovo. Tegelijkertijd heeft zijn woordvoerder Agani gesteld dat het Holbrooke-akkoord ongunstig is voor de Kosovo-Albanezen. Rugova bevindt zich reeds geruime tijd, maar zeker in versterkte mate sinds het Holbrooke-akkoord, in een lastig parket. Enerzijds is hij (zoals zijn tegenstrevers in met name het UCK hem onophoudelijk duidelijk maken) gebonden aan de door het parlement van Kosovo uitgeroepen, en in een referendum bevestigde, onafhankelijkheid voor Kosovo. Anderzijds staat hij onder grote internationale druk om te onderhandelen over een compromis met de Servische autoriteiten. Tegen die achtergrond kan Rugova's oproep worden geïnterpreteerd als een poging de door de internationale gemeenschap gewenste dialoog een kans te gunnen, hoewel hij er zelf vermoedelijk weinig heil in ziet. Tegelijkertijd moet Rugova ook beseffen dat een dergelijke oproep koren op de molen is van zijn politieke tegenstanders in de Kosovo-Albanese top, omdat zij er een nieuwe illustratie in zien van het defaitisme en de horigheid aan de internationale gemeenschap waarvan zij Rugova reeds lange tijd betichten. Om die reden is denkbaar dat Rugova met zijn oproep tot gematigdheid tevens een ander doel dient. Hij is mogelijk bevreesd dat met de komst van relatief grote aantallen internationaal personeel naar Kosovo (onder meer de OVSE-waarnemers) zal blijken dat de Servische beweringen dat de meeste gevechten het gevolg zijn van UCK-provocaties, soms juist zijn.

Montenegro

Djukanovic neemt stelling in kwestie-Kosovo

De Montenegrijnse president Djukanovic heeft verklaard dat de Montenegrijnse regering niet zal toestaan dat Montenegro zal lijden als gevolg van "de poging van de Joegoslavische regering om de Kosovo-crisis voor eigen doeleinden aan te wenden". Hij zei dat Montenegro alleen oplossingen voor die crisis aanvaardt die de status van Kosovo binnen Servië, en Montenegro's positie in de Joegoslavische Federatie, niet ondergraven. In dat kader nam hij stelling tegen de personen (autocraten, egoïsten en anderen die hun eigen voordeel op de eerste plaats stellen) die, zowel in Belgrado als in Montenegro, de crisis voor hun eigen doelstellingen aanwenden. Djukanovic onderstreepte dat Montenegro beslissingen die zijn genomen door illegale federale organen, niet zal accepteren. Zo lang er geen nieuwe, wettige federale autoriteiten zijn geïnstalleerd, behoudt Montenegro zich het recht voor om zelf stelling te nemen in "de delen van het Holbrooke-akkoord die betrekking hebben op de Montenegrijnse staatsbelangen".

Op het oog oefent Djukanovic felle kritiek uit op de opstelling van de enige man die in Joegoslavië werkelijk de dienst uitmaakt, federaal president Milosevic. Dat zal niet toevallig zijn, want Djukanovic heeft Milosevic in het verleden herhaaldelijk afgeschilderd als een politicus die de belangen van Montenegro bedreigt. Maar in de praktijk lijkt dat laatste aspect, het belang van Montenegro, voor Djukanovic veel zwaarder te wegen dan zijn verzet tegen Milosevic. De Montenegrijnse president heeft voortdurend onderstreept dat het voor Montenegro onaanvaardbaar zou zijn als Kosovo opgewaardeerd wordt tot een status gelijkwaardig aan die van Montenegro, laat staan dat het onafhankelijk zou worden. Ook neemt Djukanovic in één vloeiende beweging stelling tegen zijn rivaal en voorganger Bulatovic, die momenteel aan het hoofd staat van de federale Joegoslavische regering. Dat geeft Djukanovic een ideale gelegenheid om zich te onttrekken aan de autoriteit van de federatie, en zich daardoor te mengen in zaken die strikt formeel gesproken de soevereiniteit van die federatie betreffen.